

การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว: จุดเริ่มต้นของคุณภาพข่าว Sources Reliability Evaluation: the Beginning of the News Quality

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนวดิ นาควานิช
- สาขาวิชาวารสารศาสตร์คอนเวอร์เจนซ์
- คณะนิเทศศาสตร์
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
-
- **Assistant Professor Rattanawadee Nakwanit**
- Department of Convergence Journalism
- School of Communication Arts
- University of the Thai Chamber of Commerce
- E-mail: thaituk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว โดยเน้นสถานการณ์การรายงานข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ที่มีการปิดกรุงเทพมหานคร ระหว่างกลางเดือนมกราคม ถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2557 การศึกษานี้ได้สำรวจเบื้องต้นโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวการเมืองที่มีประสบการณ์ข่าวไม่น้อยกว่า 5 ปี และได้ลงพื้นที่รายงานข่าวการชุมนุมปิดกรุงเทพฯ จำนวน 6 คน โดยแบ่งเป็น สื่อโทรทัศน์ 2 คน สื่อวิทยุกระจายเสียง 2 คน และสื่อหนังสือพิมพ์ 2 คน ผลการศึกษา พบว่า ความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเลือกแหล่งข่าว และผู้สื่อข่าวเชื่อถือข้อมูลจากการสังเกตการณ์มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อมูลจากแหล่งข่าวเอกสาร และแหล่งข่าวบุคคลตามลำดับ โดย 4 มิติที่ผู้สื่อข่าวใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว คือ 1. ความน่าไว้วางใจ 2. ลักษณะภายนอก 3. แรงจูงใจในการให้ข่าว 4. สถานภาพหรือตำแหน่งของแหล่งข่าว โดยแนวทางการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวประเภทต่าง ๆ คือ 1. แหล่งข่าวบุคคล ผู้สื่อข่าวประเมินจากการที่แหล่งข่าว

ทราบเกี่ยวกับประเด็นข่าวมากน้อยเพียงใด มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือไม่ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวในอดีตเป็นอย่างไร แหล่งข่าวมือคดหรือผลประโยชน์ทับซ้อนเกี่ยวกับสิ่งที่ให้สัมภาษณ์หรือไม่ 2. แหล่งข่าวเอกสารหรือหลักฐาน ผู้สื่อข่าวประเมินจากความเกี่ยวข้องและที่มาของเอกสารหรือหลักฐาน ที่สำคัญคือ ต้องเป็นเอกสารหรือหลักฐานปฐมภูมิ 3. แหล่งข่าวสื่อสังคมออนไลน์ ผู้สื่อข่าวตรวจสอบโดยตั้งคำถามไปยังผู้ติดตามที่อยู่ในเครือข่ายให้ช่วยตรวจสอบข้อมูล หรือที่เรียกว่า “Crowdsourcing” และตรวจสอบข้อมูลข้ามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ (Cross-Referencing Social Media Sources) การศึกษายังพบว่า ผู้สื่อข่าวแต่ละคนใช้สัญชาตญาณซึ่งเกิดจากประสบการณ์ข่าวในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวแตกต่างกัน การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวไม่สามารถกระทำได้ภายในเวลารวดเร็ว โดยเฉพาะแหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ในเบื้องต้นผู้สื่อข่าวจึงคำนึงถึงความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าว เพื่อไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของแหล่งข่าว

คำสำคัญ: แหล่งข่าว การประเมินความน่าเชื่อถือ การรายงานข่าว ผู้สื่อข่าว

Abstract

This article studies how reporters evaluate the credibility of news sources, drawn from information gathered from literature and interviews with political beat reporters. The study showed that reliability is the most important factor in the selection of news sources. Reporters' observation is the most credible source, followed by documentary source and human source respectively. Four dimensions on which reporters based their evaluation of human source's credibility were trustworthiness, appearance, motivation and status – position. The guidelines to evaluate the credibility of news sources are described by the news source as follows

1. To determine whether the sources were reliable, reporters asked themselves about how this person knew this information, whether the record of this source was reliable, whether this source had any bias or conflict of interest that would compromise the integrity of what he/ she said, whether this information was available from other sources and could be verified.
2. To determine whether documentary source was reliable, reporter was to rely on primary documentary source rather than secondary documentary source .
3. To determine whether online sources were reliable, reporter used crowd sourcing and cross-referencing to verify social media sources.

The study also found that reporters rated sources in different level based on their intuition as a part of the process of deciding whether sources were reliable. Reporters must report quickly, although the process could not be done within a short time. Under such restrictions, reporters tried to avoid the use of the political overtones language.

Keywords: News Sources, Reliability's Evaluation, Reporting, Reporter

บทนำ

การรายงานข่าว (การสื่อข่าว+การเขียนข่าว) จำเป็นต้องมี “แหล่งข่าว” อ้างอิง เพราะผู้สื่อข่าวไม่ได้พบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องหาข้อมูลจากแหล่งข่าวต่าง ๆ และอ้างอิงแหล่งข่าวซึ่งเป็นผู้พบเห็นหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งผู้สื่อข่าวต้องการมุมมองที่หลากหลายจากแหล่งข่าวหลาย ๆ มุมมอง เพื่อให้ข่าวถูกต้อง เที่ยงธรรม และมีความน่าเชื่อถือ แต่ไม่ได้หมายความว่า ข้อมูลที่รายงานข่าวซึ่งมีการอ้างอิงแหล่งข่าวนั้นจะเป็นความจริงเสมอไป เพราะข้อมูลที่รายงานข่าวจากแหล่งข่าวต่าง ๆ อาจมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อเท็จจริง แต่การรายงานข่าวโดยการสื่อข่าวและเขียนข่าว โดยระบุให้ผู้รับสารทราบว่ามีข้อมูลมาจากที่ใด ใครเป็นคนให้ข้อมูล หรือเป็นความคิดเห็นของใครนั้นจะทำให้มีการตรวจสอบ (Cross-Checking) ข้อเท็จจริงและข้อเท็จจริงกันเองจากแหล่งข่าวหลาย ๆ แหล่ง จนเกิดความรอบด้านและทำให้ความจริงปรากฏในภายหลัง

ความหมายและความสำคัญของแหล่งข่าว

ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สื่อข่าวภาคสนามที่รายงานความขัดแย้งทางการเมืองได้ นิยามความหมายของคำว่า “แหล่งข่าว” หมายถึง แหล่งข้อมูลซึ่งเป็นต้นตอหรือที่มาของข่าว

ส่วนความสำคัญของแหล่งข่าวนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า แหล่งข่าวมีความสำคัญ เพราะใช้แหล่งข้อมูลตรวจสอบว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความจริงหรือไม่ ข้อมูลข่าวอาจมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อเท็จจริง การที่ผู้สื่อข่าวตรวจสอบจากแหล่งข่าวหลาย ๆ แหล่งจะทำให้ความจริงปรากฏ หากไม่มีแหล่งข่าว ผู้สื่อข่าวจะไม่สามารถทำงานได้ และไม่เกิดความน่าเชื่อถือของสื่อในสายตาของผู้รับสาร ดังนั้นผู้สื่อข่าวต้องทราบความสำคัญและการจัดการกับแหล่งข่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Tim Harrower (2013: 70) ซึ่งกล่าวว่า ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแหล่งข่าว ดังนี้

1. การเลือกแหล่งข่าวที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับประเด็นข่าว (Select Sources for Relevance, to Focus Each Story)
2. การตรวจสอบแหล่งข่าวเพื่อความถูกต้องของข้อมูลและความเห็น (Check Sources for Accuracy, to Ensure all Fact or Statements)
3. การสร้างสมดุลแหล่งข่าวเพื่อความเที่ยงธรรมกับทุกฝ่าย (Balance Sources for Fairness, to Represent all Sides of Every Issue)
4. การสร้างหรือพัฒนาแหล่งข่าวเพื่อหาเบาะแสข่าวในอนาคต (Cultivate Sources for Tips and Story in the Future)

ประเภทของแหล่งข่าว

การรายงานข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งมีการปิดกรุงเทพมหานครนั้น กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ผู้สื่อข่าวใช้แหล่งข่าวบุคคลในการรายงานข่าวมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนมากเป็นเพียงเบาะแสข่าวเท่านั้น และแหล่งข่าวเอกสารตามลำดับ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Shoemaker และ Reese (1996: 58) ที่ว่า ผู้สื่อข่าวแสวงหาข้อมูลจากทั้งแหล่งข่าวเอกสารและแหล่งข่าวบุคคล ผู้สื่อข่าวจะเลือกใช้แหล่งข่าวประเภทใดขึ้นกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ถึงแม้ว่านักข่าวที่ดีควรใช้แหล่งข่าวบุคคลและเอกสาร แต่ในทางปฏิบัติผู้สื่อข่าวยังคงพึ่งพิงแหล่งข่าวบุคคลเป็นหลัก เช่นเดียวกับงานวิจัยของรุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์ (2545: 124) ที่ระบุว่า ผู้สื่อข่าวใช้แหล่งข่าวบุคคลเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 70 ของงานข่าวทั้งหมด เพราะแหล่งข่าวเอกสารเข้าถึงได้ยากและทำความเข้าใจยาก ในขณะที่แหล่งข่าวบุคคล ใช้เวลาน้อยในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

นักวิชาการนิเทศศาสตร์หลายท่านได้แบ่งประเภทของแหล่งข่าวแตกต่างกันและหลากหลาย ผู้เขียนขอแบ่งประเภทของแหล่งข่าวเป็น 3 ประเภทหลัก คือ

1. แหล่งข่าวบุคคล (Human Sources)
2. แหล่งข่าวเอกสารและหลักฐาน (Documentary Sources)
3. แหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต (Online Sources)

1. แหล่งข่าวบุคคล (Human Sources) คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวและให้สัมภาษณ์ข้อมูลข่าว การรายงานข่าวแต่ละชิ้นผู้สื่อข่าวควรสัมภาษณ์

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าวหลาย ๆ คน เพราะแต่ละคนมีมุมมอง ความชำนาญ ทัศนคติ และการตัดสินใจเฉพาะตัว ทั้งนี้ เพื่อให้ข่าวดังกล่าวสะท้อนภาพความเป็นจริงมากที่สุด สมหมาย ปาโรจฉัตต์ (2543: 89) กล่าวว่า แหล่งข่าวบุคคลประกอบด้วยบุคคลเหล่านี้คือ

1.1 ผู้เสียประโยชน์หรือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งแหล่งข่าวประเภทนี้ยินดีให้ข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เพราะเป็นฝ่ายที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ผู้สื่อข่าวต้องมีความหนักแน่น กลั่นกรองข้อมูลด้วยใจเป็นกลาง เพราะบางครั้งแหล่งข่าวประเภทนี้อาจพูดเกินเลยความจริงด้วยความเจ็บแค้น

1.2 ผู้ได้ประโยชน์ ซึ่งมักมี 2 ลักษณะ ลักษณะแรก ต้องการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดให้แก่ผู้สื่อข่าว เพราะมั่นใจว่าการกระทำของตนเป็นฝ่ายถูก อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายผิด อีกลักษณะหนึ่ง ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลอะไรทั้งสิ้น เพราะเกรงกลัวว่าเมื่อข้อเท็จจริงถูกเปิดเผยออกไป ตัวเองจะเสียประโยชน์ จึงพยายามอำพรางข้อมูลหลักฐานทั้งหมดจนถึงที่สุด ดังนั้น ผู้สื่อข่าวต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่ง ที่จะให้แหล่งข่าวประเภทนี้คายความเป็นจริงออกมา

1.3 เจ้าหน้าที่และผู้บริหารของหน่วยงานที่ถูกระบุในข่าวและถูกพาดพิงถึง ซึ่งอาจเป็นข้าราชการการเมือง หรือข้าราชการประจำ เช่น ตำรวจ อัยการ แพทย์ รัฐมนตรี นักธุรกิจ ซึ่งการได้ข่าวจากแหล่งข่าวประเภทนี้ กองบรรณาธิการมักมอบหมายให้ผู้สื่อข่าวประจำ ซึ่งรับผิดชอบข่าวเกี่ยวกับหน่วยงานที่ตกเป็นข่าวเป็นผู้สัมภาษณ์แหล่งข่าวประจำ ซึ่งมักคุ้นเคยกับผู้สื่อข่าวประจำหน่วยงานนั้น ๆ

1.4 ผู้เชี่ยวชาญ แหล่งข่าวนี้เป็นผู้มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะเรื่องด้านเทคนิค วิชาการ และกฎหมาย นอกจากนี้แหล่งข่าวประเภทนี้จะช่วยแนะผู้สื่อข่าวว่าควรไปพบใครต่อไป

เพื่อให้ประเด็นข่าวคืบหน้ามากที่สุด

นอกจากที่ สมหมาย ปาโรจันต์ กล่าวถึงแหล่งข่าวบุคคลข้างต้น ยังมีแหล่งข่าวบุคคลในลักษณะอื่น ๆ คือ

1. ผู้สื่อข่าวพลเมือง (Citizen Journalism) คือ ผู้ที่เป็นมือสมัครเล่นในการนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ที่ตนพบเห็น ปัจจุบันโทรศัพท์มือถือทำให้ผู้สื่อข่าวพลเมืองจับภาพเหตุการณ์ได้ ในระหว่างที่ผู้สื่อข่าวมืออาชีพไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล พลเมืองที่มีโทรศัพท์มือถือ (Mobilized Citizen) หรือที่เราเรียกกันว่า “ผู้สื่อข่าวโมโจ” (Mobile Journalism) สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตั้งแต่ชั่วโมงแรก จึงถือเป็นแหล่งข่าวบุคคลอีกแหล่งหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในการสำรวจและอธิบายเหตุการณ์

2. ประจักษ์พยานเห็น (Eyewitness) คือ ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ ภัยพิบัติ หรืออาชญากรรม และให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ สื่อมวลชนจำแนกแหล่งข่าวบุคคลตามลักษณะการเผยแพร่รายละเอียดของแหล่งข่าวว่า แหล่งข่าวอนุญาตให้เผยแพร่ชื่อสกุล ตำแหน่งหรือไม่ ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แหล่งข่าวเปิด (Open News Source) คือ การรายงานข่าวที่ผู้สื่อข่าวสามารถระบุชื่อ-สกุลยศ ตำแหน่งของแหล่งข่าวผู้ให้สัมภาษณ์อย่างเปิดเผย ซึ่งการใช้แหล่งข่าวเปิดทำให้ข่าวมีความน่าเชื่อถือ เพราะประชาชนทราบแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจน

2.2 แหล่งข่าวปิด (Confidential News Source) คือ แหล่งข่าวผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องการให้ผู้สื่อข่าวเปิดเผยชื่อสกุลและตำแหน่งของตน เพราะ

เกรงว่าจะมีผลกระทบทางลบ

สื่อมวลชนต้องระวังการใช้แหล่งข่าวปิด เพราะหากใช้แหล่งข่าวปิดบ่อยจนเกินไป จะทำให้ข่าวขาดความน่าเชื่อถือ ควรใช้แหล่งข่าวปิดเฉพาะในกรณีแหล่งข่าวได้ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าข่าวสูงจริง ๆ เช่น แหล่งข่าวปิดที่ให้ข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชัน หรือข่าวการฉกฉวยสาธารณประโยชน์

สาธารณชนไม่ชอบให้อ้างแหล่งข่าวปิด และสาธารณชนสงสัยว่า ใครพูด และทำไมจึงไม่เปิดเผยชื่อ การอ้างแหล่งข่าวปิดอาจเป็นเครื่องมือซ่อนเร้นให้ผู้สื่อข่าวแสดงอคติทางการเมือง หรือข้อเขียนในสื่อใหม่ (News Media) มักอ้างข้อมูลจากแหล่งข่าวปิด ทั้งที่ความจริงเป็นข้อมูลจากตัวผู้เขียนเอง วงการสื่อมวลชนต้องมีการทบทวนการอ้างแหล่งข่าวปิด และหากจำเป็นต้องอ้างแหล่งข่าวปิด จะทำอย่างไรให้มีความโปร่งใสมากที่สุด (Franklin and Carlson, 2011: 44-46)

2. แหล่งข่าวเอกสารและหลักฐาน (Documentary Sources)

การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวเอกสาร ผู้สื่อข่าวต้องวิเคราะห์และตีความเอกสารอย่างรอบคอบเพื่อสะท้อนนัยยะสำคัญของประเด็นข่าว จากตัวเลขหรือข้อมูลในเอกสาร แหล่งข่าวเอกสารถือเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้อง เพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของข่าวที่นำเสนอออกไป และสามารถนำไปใช้เป็นพยานอ้างอิงต่อศาล หากเกิดกรณีฟ้องร้องสื่อมวลชนขึ้นมาภายหลังการนำเสนอข่าว

การเลือกใช้เอกสารมาประกอบการเสนอข่าวขึ้นกับประเด็นข่าวที่ต้องการนำเสนอ โดยผู้สื่อข่าวอาจค้นคว้าเอกสารจากต้นฉบับหรือจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากแหล่งข่าวเอกสาร ผู้สื่อข่าวควรรวบรวมหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าวเช่น รูปถ่าย เทปสัมภาษณ์เสียง ภาพบันทึกจากกล้องวงจรปิด มาประกอบการรายงานข่าวด้วย เพื่อให้การรายงานข่าวมีความน่าเชื่อถือและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

3. แหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตทำให้ผู้สื่อข่าวหาเบาะแสข่าว หรือข้อมูลข่าวที่ล่าสุด รวบรวมสถิติ ข้อเท็จจริงและความเห็นจากทุกมุมของโลกได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนขอจำแนกแหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 เว็บไซต์ ผู้สื่อข่าวสามารถสืบค้นข้อมูลจากหลายเว็บไซต์ โดยการใช้เว็บไซต์ในการหาข้อมูลนั้น ผู้สื่อข่าวควรมีแนวทางดังนี้ 1. ใช้ Directory ซึ่งเป็นบัญชีชื่อเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ตามหัวข้อ โดย Directory ที่ให้ข้อมูลลึกและได้รับความนิยมคือ yahoo!Directory หรือ d.moz.org 2. ใช้ Search Engine อย่าง Google.com หรือ bing.com แล้วพิมพ์คำสำคัญที่เฉพาะเจาะจงในการสืบค้น หลังจากนั้นเว็บจะเชื่อมโยงไปยังลิงค์ที่เกี่ยวข้องกับคำที่สืบค้น (Harrower, 2013: 73)

เว็บไซต์ที่เป็นแหล่งข่าวให้ผู้สื่อข่าวหาข้อมูลมารายงานข่าวมีหลากหลายเว็บไซต์ ทั้งเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน เว็บไซต์ของสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสำนักข่าวต่าง ๆ ทั่วโลก

3.2 สื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สื่อข่าวใช้เป็นแหล่งข่าวสืบค้นข้อมูลมีมากมาย เช่น Blogs, Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, Line, Wikipedia, Webboard อย่าง Yahoo! Answer, Pantip, Yelp ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้อง

ใช้ Social Media เป็นแหล่งข่าวหนึ่งในการหาข้อมูลเพื่อรายงานข่าว เพราะผู้รับสารส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต การที่ผู้สื่อข่าวใช้ Social Media จะทำให้ผู้สื่อข่าวใกล้ชิดกับผู้รับสาร และใช้ Social Media เป็นเครื่องมือที่ง่ายและมีประสิทธิภาพในการตามข่าวด่วน หรือต่อยอดข้อมูลให้มีความถูกต้องและรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้ การที่ผู้สื่อข่าวใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ Facebook หรือ Twitter ถือเป็น การสร้างแบรนด์ของผู้สื่อข่าวเองและองค์กรข่าวที่ผู้สื่อข่าวสังกัด

แหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือในสายตาของผู้สื่อข่าว

พื้นฐานของการรายงานข่าวนั้น ผู้สื่อข่าวต้องพึ่งพาแหล่งข่าวเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวที่ถูกต้องเที่ยงธรรม ดังนั้นผู้สื่อข่าวต้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวจำนวนมาก ต้องพบแหล่งข่าวหลากหลายกลุ่ม โดยแหล่งข่าวมีวัตถุประสงค์ในการให้ข่าวที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สื่อข่าวต้องคิดและวางแผนเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวก่อนที่จะนำเสนอข้อมูลไปสู่ผู้รับสาร แหล่งข่าวแต่ละคนแต่ละกลุ่มย่อมมีความน่าเชื่อถือที่แตกต่างกันในสายตาของผู้สื่อข่าว ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง ที่ลงพื้นที่รายงานความขัดแย้งทางการเมืองมีความเห็นตรงกันว่า ความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเลือกแหล่งข่าว โดยความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวมาจาก 1. ความน่าไว้วางใจ 2. ลักษณะภายนอก 3. แรงจูงใจในการให้ข่าว 4. สถานภาพหรือตำแหน่งของแหล่งข่าว ผู้สื่อข่าวเชื่อถือข้อมูลจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ของตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ แหล่งข่าวเอกสาร แหล่งข่าวบุคคล ตามลำดับ ส่วนแหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์นั้นผู้สื่อข่าวเพียงแต่ใช้เป็นเบาะแสข่าวเท่านั้น ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติมจากแหล่งข่าว

เอกสารและแหล่งข่าวบุคคล ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Zvi Reich (Franklin and Carlson, 2011: 24-29) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “Sources Credibility as a Journalist Work Tool” โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว โดยให้ผู้สื่อข่าวประเมินแหล่งข่าวจำนวน 1840 แหล่งข่าว และหัวข้อข่าวจำนวน 840 หัวข้อข่าว พบว่า ผู้สื่อข่าวให้ความเชื่อถือข้อมูลจากการสังเกตการณ์ของผู้สื่อข่าวเอง

มากที่สุด รองลงมาคือ การเผยแพร่ของสื่ออื่น ๆ แหล่งข่าวเอกสาร ส่วนแหล่งข่าวบุคคลนั้น ผู้สื่อข่าวให้ความเชื่อถือแหล่งข่าวที่เป็นผู้บริหาร (Senior Sources) มากกว่าแหล่งข่าวบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non Senior Sources) และแหล่งข่าวที่เป็นโฆษกหรือนักประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความเชื่อถือของผู้สื่อข่าวต่อข้อมูลจากแหล่งข่าวต่าง ๆ (Franklin and Carlson, 2011: 26)

ประเภทแหล่งข่าว	จำนวนแหล่งข่าว	ร้อยละของความน่าเชื่อถือ
ผู้บริหาร (Senior Sources)	536	47 %
ไม่ใช่ผู้บริหาร (Non Senior Sources)	461	44 %
โฆษกหรือนักประชาสัมพันธ์	683	39 %
การสังเกตการณ์ของผู้สื่อข่าว	51	80 %
อื่น ๆ เช่น การเผยแพร่ของสื่ออื่น ๆ แหล่งข่าวเอกสาร และการอัปเดตข่าว	100	78 %
รวม	1835	46 %

งานวิจัยยังระบุอีกว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวบุคคลในสายตาของผู้สื่อข่าวจะเพิ่มขึ้นตามความถี่ในการติดต่อกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้สื่อข่าว

กล่าวคือ หากผู้สื่อข่าวมีระดับการติดต่อกับแหล่งข่าวมาก ก็จะทำให้ความเชื่อถือกับแหล่งข่าวมากขึ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความน่าเชื่อถือแหล่งข่าวบุคคลกับความถี่การติดต่อของผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าว (Franklin and Carlson, 2011: 28)

ความสม่ำเสมอในการติดต่อกันระหว่างผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าว				ระดับความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวในสายตาของผู้สื่อข่าว
ทุกวัน	สัปดาห์ละครั้ง	ติดต่อหลายครั้งในอดีต	ครั้งแรกที่พบ	
473	896	293	166	N
2%	3%	4%	5%	ไม่น่าเชื่อถือหรือน่าเชื่อถือน้อย
7%	11%	12%	13%	พอน่าเชื่อถือได้
35%	42%	44%	48%	น่าเชื่อถือ
56%	44%	40%	34%	น่าเชื่อถือมาก
100%	100%	100%	100%	รวม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความถี่ในการติดต่อของ ผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าวในตารางข้างต้นนั้น ชัดแย้งกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวที่ลงพื้นที่ในการรายงานข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งเกิดการปิดกรุงเทพฯ ระบุว่า หลักปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว ผู้สื่อข่าวต้องไม่ใช่ความสัมพันธ์ในการติดต่อกับแหล่งข่าว หรือความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าว เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว แม้ผู้สื่อข่าวจะสนิทสนมกับแหล่งข่าวคนใดเพียงใด ก็ต้องตรวจสอบทุกครั้ง เพราะการเสนอข่าวความขัดแย้ง แหล่งข่าวที่เคยคุ้นเคยอาจมีอคติทางการเมือง ที่สวนทางกับความจริงและความถูกต้อง ดังนั้น การเสนอข่าวความขัดแย้งที่ดีต้องเสนอข้อมูลทั้งสองฝ่ายพร้อมกัน แต่การทำงานสนามข่าวความขัดแย้งถูกกดดันให้เสนอข่าวอย่างรวดเร็ว ทั้งการนำเสนอในสื่อสังคมและสื่อกระแสหลักที่สังกัดอยู่ ทำให้ผู้สื่อข่าวมีข้อจำกัดในการตรวจสอบข้อมูลและแหล่งข่าวให้รอบด้าน หลักปฏิบัติจริงที่ง่ายที่สุด คือ ใช้แหล่งข่าวที่สนิท เพราะติดต่อได้ง่าย สะดวกต่อการทำงานภายใต้เวลาที่จำกัด จึงทำให้ดูเหมือนเลือกเสนอข่าวจากแหล่งข่าวฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

บทความเรื่อง “Verification of the Reliability of Sources” (Burn, 2013) ระบุว่า การตรวจสอบข้อเท็จจริงในงานข่าวเป็นศิลปะไม่ใช่ศาสตร์ และเป็นเรื่องที่ไม่ถนัดนักที่ผู้สื่อข่าวจะตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวทุกครั้ง การศึกษาในเยอรมนีพบว่า ผู้สื่อข่าวใช้เวลา 1 นาที 45 วินาทีต่อวันในการตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าว และระหว่างการสังเกตการณ์ มีผู้สื่อข่าวเพียง 53 คน จาก 235 คน ที่ตรวจสอบแหล่งข่าวอีกครั้ง โดยการตรวจสอบเบอร์โทรศัพท์ การพูดคุย และเครื่องมือออนไลน์ก่อนเผยแพร่ข้อมูล สาเหตุที่ผู้สื่อข่าวไม่ตรวจสอบซ้ำมี

หลายประการ เช่น ไม่มีเวลาและงบประมาณของห้องข่าวมีน้อย ผู้สื่อข่าวรู้จักกับแหล่งข่าว และความเชื่อต่อข้อมูลจากสำนักข่าว

Christians, Rotzoll และ Fackler (1983) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าวซึ่งมักมีผลต่อการรายงานข่าวไว้ว่า เมื่อผู้สื่อข่าวสนิทกับแหล่งข่าวคนใดมากเกินไป ผู้สื่อข่าวอาจมีอคติและต้องการปกป้องแหล่งข่าว ในทางกลับกัน ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับแหล่งข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกก่อนสื่อมวลชนอื่น

นอกจากนี้ Emil D. Dansker (1980: 40-45) ได้ศึกษาเรื่อง “ How Reporters Evaluate the Credibility of Their Sources” พบว่า 4 มิติที่ผู้สื่อข่าวใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวคือ 1. ความน่าไว้วางใจ กล่าวคือ แหล่งข่าวยินดีให้อ่างอย่างเปิดเผย ความไว้วางใจในอดีตของแหล่งข่าว ตลอดจนความสามารถในการชี้แนะผู้สื่อข่าวถึงแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบเพิ่มเติมและการเข้าถึงแหล่งข่าวอื่น ๆ 2. ลักษณะภายนอก กล่าวคือ อายุ การศึกษา เชื้อชาติ กิริยาท่าทางและอวัจนภาษาของแหล่งข่าวระหว่างที่พูดคุยกับผู้สื่อข่าว 3. แรงจูงใจ กล่าวคือ แหล่งข่าวมีแรงจูงใจหรือเหตุผลใดในการเข้าถึงหรือพูดถึงสิ่งนั้น 4. สถานภาพหรือตำแหน่ง กล่าวคือ แหล่งข่าวมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างไร เป็นทางการที่สร้างความไว้วางใจให้สังคม

แนวทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว

ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองว่า สื่อมวลชนแต่ละค่ายมีการเสนอข่าวเพียงข้างใดข้างหนึ่ง ประกอบกับสถานการณ์ความขัดแย้งมักมี

แต่ข่าวลือ ข่าวลวง ผู้สื่อข่าวในภาคสนามซึ่งเป็น นายประตู่ข่าวสารด้านแรกมีแนวทางประเมินความ น่าเชื่อถือของแหล่งข่าวอย่างไร

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าวภาคสนาม ระบุว่า ข้อมูลที่ใช้ในการรายงานข่าวมาจากหลากหลายแหล่ง แต่แหล่งข่าวออนไลน์และแหล่งข่าว บุคคลจำเป็นต้องตรวจสอบมาก โดยผู้สื่อข่าวจะ ตรวจสอบ (Cross Checking) ระหว่างแหล่งข่าว ต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน โดยการ ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวประเภทต่าง ๆ ตามความเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1. การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว บุคคล Human Sources

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว พบว่า แหล่งข่าว บุคคลควรเป็นบุคคลปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ข่าว แหล่งข่าวบุคคลมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้สื่อข่าว ต้องถามตัวเองดังนี้

1.1 แหล่งข่าวทราบเกี่ยวกับประเด็นข่าว อย่่างไร กล่าวคือ แหล่งข่าวรู้ข้อมูลลึกเกี่ยวกับสิ่งที่ พุดหรือไม่ ที่สำคัญคือ แหล่งข่าวควรมีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องโดยตรง แม้ผู้นำกลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. มี หลายคน แต่แหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือมากที่สุด คือ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการกลุ่ม กปปส. เพราะมีอำนาจในการตัดสินใจ อย่่างไรก็ตาม เป็นที่ ทราบกันดีในแวดวงผู้สื่อข่าวภาคสนามที่รายงาน เหตุการณ์ปิดกรุงเทพฯ มหานครว่า นายสุเทพจะไม่ให้ สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวยกเว้นมีการแถลงข่าว เพราะ นายสุเทพไม่ต้องการพูดในสิ่งที่ขัดกับแนวทางปฏิบัติ ของกลุ่มซึ่งแย้งกับหลักประชาธิปไตย การรายงานข่าว ทุกครั้งจะมีกลุ่มผู้ชุมนุมมาคอยสังเกตการณ์ประเด็น และภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าว ซึ่งผู้ชุมนุมต้องการ

ให้รายงานข่าวเชิงบวกกับกลุ่มเท่านั้น อย่่างเช่น สถานีโทรทัศน์ TNN รายงานเหตุการณ์การปะทะ ที่หน้าสโมสรกองทัพบก ถนนวิภาวดีรังสิต แต่เนื้อหา เป็นลบกับกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ผู้สื่อข่าวของ TNN ถูกสั่ง ห้ามไม่ให้เข้ามารายงานข่าวในพื้นที่การชุมนุม (สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2557)

1.2 แหล่งข่าวมีปมหลังที่น่าเชื่อถือหรือไม่ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อข่าวกับแหล่งข่าว เป็นอย่่างไร และความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวใน อดีตเป็นอย่่างไร แหล่งข่าวเคยโกหกหลอกลวง ผู้สื่อข่าวหรือมีคดีหรือไม่ บางครั้งเห็นชัด ๆ ว่า ผู้สื่อข่าว คนเดิมวิ่งทำข่าว 2 แห่ง และรับรู้ข้อมูลจากการพบ เห็นของผู้สื่อข่าวเอง แต่พอมารู้ข่าวการปราศรัยบนเวที ของแกนนำ ข้อมูลก็แย้งกับที่ผู้สื่อข่าวประสบ มา นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวควรพิจารณาว่าแหล่งข่าวให้ ข้อมูลในลักษณะใด เช่น การให้สัมภาษณ์เป็นเสียง อีเมล หรือให้ข้อมูลเป็นเอกสาร สิ่งที่ยากในการสื่อ ข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง คือ การ เข้าถึงแหล่งข่าว เพราะแหล่งข่าวส่วนใหญ่หลบหน้า ผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวไม่สามารถตรวจสอบหมายงานของ แหล่งข่าว เพื่อตามไปสัมภาษณ์ได้ (จันทร์พร กุลโชติ, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2557)

1.3 แหล่งข่าวมีอคติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนเกี่ยวกับสิ่งที่ให้สัมภาษณ์หรือไม่ กล่าวคือ แหล่งข่าวทำงานเกี่ยวกับอะไร หรือแหล่งข่าวมีแรง จูงใจซึ่งมีอิทธิพลต่อการให้ความเห็นหรือไม่ ผู้สื่อข่าว ควรพิจารณาเหตุผลที่แหล่งข่าวพูด เช่น แหล่งข่าว มีอคติต่อประเด็นที่ให้สัมภาษณ์หรือไม่ หรือมีผล ประโยชน์ทับซ้อนแอบแฝงหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่อง ธรรมดาของข่าวความขัดแย้งทางการเมือง ที่นักการ เมืองมักให้ข้อมูลเชิงลบกับฝ่ายตรงกันข้าม มีการ

อ้างสถาบันองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้ฝ่ายตนเอง และใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน (นริศ จิตพงษ์, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2557)

1.4 ผู้สื่อข่าวสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่แหล่งข่าวให้จากแหล่งข่าวอื่น ๆ ได้หรือไม่ กล่าวคือ ผู้สื่อข่าวต้องไม่เลือกแหล่งข่าวสัมภาษณ์ เพราะเข้าถึงได้ง่ายและใช้เวลาสั้นตายในการส่งข่าว ผู้สื่อข่าวควรมีแหล่งข่าวอื่น ๆ ตรวจสอบเพิ่มเติม ไม่สัมภาษณ์นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์คนเดิม ๆ ซึ่งทำให้ผู้รับสารทราบความคิดเห็นเดิม ๆ

แนวทางการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวบุคคลในสายตาของผู้สื่อข่าวภาคสนาม ที่รายงานข่าวความขัดแย้งทางการเมืองข้างต้นนั้น ไม่แตกต่างกับแนวทางการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวบุคคลในสถานการณ์ข่าวทั่วไป ดังแนวคิดของประชัน วัลลิโก (2547: 27-29) และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์อื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรวัดการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวบุคคล พอสรุปและอธิบายเพิ่มเติมได้ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข่าวกล้าเปิดเผยตัวเอง แหล่งข่าวที่กล้าเปิดเผยตัว โดยให้อ้างเป็นที่มาของข้อมูลข่าวสารได้ (แหล่งข่าวเปิดเผย) ย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือกว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือความจริง ตรงกันข้ามกับกรณีที่แหล่งข่าวต้องการจะให้ข้อเท็จจริงแต่ไม่ต้องการเปิดเผยตัวเอง (แหล่งข่าวปิด)

2. แหล่งข่าวมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร โดยปกติแหล่งข่าวจากภาครัฐหรือเอกชน จะรักษามารยาทและธรรมเนียมในการให้ข่าวกับผู้สื่อข่าว แหล่งข่าวจะพูดหรือให้ข้อเท็จจริงเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนเท่านั้น ดังนั้นหากแหล่ง

ข่าวให้ข้อเท็จจริงที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ประเมินในขั้นต้นได้ว่า เป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ดังตัวอย่าง ข่าวเรื่อง “ทลายขบวนการทุจริตเครื่องราชอิสริยาภรณ์” ซึ่งเป็นข่าวยอดเยี่ยมจากมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ประจำปี 2530 เบื้องต้นที่แหล่งข่าวบอกเล่าให้ผู้สื่อข่าวฟังประเมินในเบื้องต้นได้ว่า มีความน่าเชื่อถือพอสมควร เพราะผู้สื่อข่าวรู้จักผู้บอกเบาะแสข่าวเป็นอย่างดี คือ เป็นแหล่งข่าวในกระทรวงศึกษาธิการสมัยที่เป็นผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงศึกษาธิการ และผู้บอกเบาะแสข่าวสามารถประเมินความถูกต้องแม่นยำของข่าวได้ระดับหนึ่ง ประกอบกับความลึกของข้อมูลที่ผู้บอกเบาะแสข่าวเล่าให้ฟังนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บอกเบาะแสข่าวเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีข่าวที่เกิดขึ้น และมีข้อมูลอยู่ในมือพอสมควร เพราะมีเช่นนั้นผู้บอกเบาะแสข่าวจะบอกตัวเลขจำนวนเงิน จำนวนผู้ถูกเสนอชื่อขอรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ถูกตีกลับ รวมทั้งขั้นตอนต่าง ๆ อย่างละเอียดไม่ได้ (บุญเลิศ ช่างใหญ่, สุเมธ วรรณพฤกษ์ และสุพัทธ์ บุญถนอม, 2536: 25)

อย่างไรก็ตาม การรายงานข่าวสืบสวนนั้น ผู้สื่อข่าวอาจพบแหล่งข่าวบางรายให้ข่าวข้ามแดนคือ พูดเรื่องของหน่วยงานอื่น บางครั้งเรื่องที่พูดไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่เป็นข้อคิดเห็นของผู้พูดเอง หากผู้สื่อข่าวประเมินไม่ดีหรือขาดการใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ หรือประเมินความน่าเชื่อถือผิดพลาด อาจตกเป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวที่ชอบพูดข้ามแดนได้

3. แหล่งข่าวเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง แหล่งข่าวอาจไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในทางนิติบัญญัติ แต่เป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จริงอยู่นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ไม่เกี่ยวข้องหรือมีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร

ประเทศ แต่นักวิชาการผู้นั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีผลงานวิจัยเรื่องดังกล่าวจำนวนมาก ถือได้ว่านักวิชาการด้านรัฐศาสตร์มีความน่าเชื่อถือในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายใหม่ๆ ของรัฐบาล

4. แหล่งข่าวมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ จากตัวอย่างข้างต้น แม้ว่านักวิชาการรัฐศาสตร์ จะมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง มีผลงานวิจัยมากมาย แต่ยังไม่มีความน่าเชื่อถือที่ปรากฏ น้ำหนักของความน่าเชื่อถือย่อมจะน้อยกว่านักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม การประเมินแหล่งข่าวโดยใช้เกณฑ์ความมีชื่อเสียง มีข้อควรระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้แหล่งข่าวซ้ำ ๆ ผู้สื่อข่าวควรเพิ่มรายชื่อแหล่งข่าวด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็น

5. แหล่งข่าวเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย องค์กรที่จะเป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ โดยเฉพาะองค์กรภาคเอกชน ต้องเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร หรือองค์กรเพื่อสาธารณกุศล มีบ่อย ๆ ที่องค์กรเหล่านี้กลายเป็นข่าวเสียเอง คือ ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ดำเนินการตามกฎหมาย เพราะเหตุว่าเป็นองค์กรเถื่อน จัดตั้งขึ้นมาเพื่อต้มตุ๋นประชาชนขาดความน่าเชื่อถือ

ในประเด็นนี้มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่ง ก็คือ ถ้าจะใช้เป็นแหล่งข่าว การประเมินความน่าเชื่อถือต้องใช้เกณฑ์ว่าจัดตั้งมาโดยสุจริตหรือไม่ การรวมตัวเพื่อประกอบกิจกรรมบางอย่างอาจไม่มีกฎหมายรองรับ แต่มิได้หมายความว่าไม่เป็นองค์กรที่ไม่น่าเชื่อถือ ผู้สื่อข่าวต้องประเมินด้วยการดูเจตนาและดูพฤติกรรมบางกรณีต้องใช้ระยะเวลาในการเฝ้ามองก่อนประเมิน

6. แหล่งข่าวไม่มีเจตนาและพฤติกรรมที่ส่อไปในทางไม่สุจริต แหล่งข่าวที่ผู้สื่อข่าวพบในการรายงาน

ข่าวมีมากมาย แต่ละคนมีวัตถุประสงค์ในการให้ข่าวกับผู้สื่อข่าวแตกต่างกัน การประเมินความน่าเชื่อถือในเบื้องต้นนั้น ผู้สื่อข่าวต้องดูเจตนาและพฤติกรรมของแหล่งข่าวว่าไม่ส่อไปในทางไม่สุจริต ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย กล่าวคือ แหล่งข่าวต้องไม่ใช่ผู้สื่อข่าวเป็นเครื่องมือทำลายบุคคลอื่น หวังผลประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง หลักสำคัญผู้สื่อข่าวต้องพิจารณาว่า เขาทำเพื่อประโยชน์ของสาธารณชนหรือไม่ และเขาไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย

7. แหล่งข่าวที่ผู้สื่อข่าวประสบเข้าโดยบังเอิญ แหล่งข่าวที่เป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์หรือเห็นเหตุการณ์นั้น ผู้สื่อข่าวต้องประเมินความเชื่อถือเกี่ยวกับอารมณ์ในระหว่างการให้ข่าว เพราะแหล่งข่าวอาจตื่นเต้นเพราะไม่เคยประสบมาก่อน จึงให้ข้อเท็จจริงเกินจริง (Exaggerate) บางคนให้ข้อมูลเกินความเป็นจริง เพราะต้องการพูดอย่างที่ตนคิดว่าผู้สื่อข่าวจะสนใจ ผู้สื่อข่าวต้องประเมินความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อเท็จจริงหรือแหล่งข่าวให้ดีเป็นพิเศษ

2. การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว เอกสารและหลักฐาน Documentary Sources

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวเอกสารเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยกว่าการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวบุคคล โดยเบื้องต้นของการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าวนั้น ๆ ผู้สื่อข่าวต้องดูความเกี่ยวข้องของเอกสารกับเหตุการณ์ข่าวเรื่องนั้น ๆ และพิจารณาที่มาของเอกสารและหลักฐานนั้น ที่สำคัญผู้สื่อข่าวควรยึดข้อมูลปฐมภูมิมากกว่าทุติยภูมิ โดยเฉพาะข่าวสืบสวนหรือข่าวความขัดแย้ง ผู้สื่อข่าวควรหาแหล่งข่าวเอกสารต้นฉบับหรือต้นตอ เช่น แหล่งข่าวเอกสาร

ที่เป็นไปพลีย่อมมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าเอกสารทางราชการ (บันทึกของศาล รายงานการประชุมจดหมายหรือบันทึกของราชการที่มีตราครุฑประทับ) เนื่องจากเอกสารทางราชการปลอมแปลงยาก

อย่างเช่น งานศพของนายสุทิน ธราทิน แกนนากลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) ซึ่งเสียชีวิตหลังจากไปปิดหน่วยเลือกตั้งวัดศรีเอี่ยมนั้น มีเอกสารจากสำนักพระราชวังเกี่ยวกับการจัดงานศพซึ่งน่าเชื่อถือ แต่ผู้สื่อข่าวต้องการประเมินความน่าเชื่อถือของเอกสารดังกล่าวซ้ำ จึงขอความร่วมมือจากผู้สื่อข่าวสายพระราชสำนักตรวจสอบรายละเอียดเพิ่มเติม (นภจรัส ใจเกษม, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2557)

3. การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวออนไลน์ (Online Sources)

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นตรงกันว่า ข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองมีการปล่อยข่าวลือหรือข่าวลวงทำลายคู่แข่งทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มาก ดังนั้น ผู้สื่อข่าวต้องระวังการใช้ภาพและเนื้อหาจากเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ และไม่ด่วนสรุปข้อมูลที่เห็นหรือได้อ่าน หากยังไม่มี การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายต่อการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ

3.1 การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากเว็บไซต์ ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ผู้สื่อข่าวต้องประเมินความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์นั้น ๆ เพราะแต่ละเว็บไซต์มีจุดอ่อนจุดแข็งแตกต่างกัน โดยการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากเว็บไซต์นั้น ผู้สื่อข่าวต้องดูความน่าเชื่อถือของเจ้าของเว็บไซต์ว่าเป็นใคร และเป็นเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร ซึ่งสอดคล้องกับที่ Tim Harrower (2013: 73)

กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวต้องพิจารณาว่า หน่วยงานใดเป็นเจ้าของเว็บไซต์ กล่าวคือ หากเป็นหน่วยงานภาครัฐ จะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเว็บไซต์ของหน่วยงานภาคเอกชน ผู้เขียนข้อมูลในเว็บไซต์เป็นมืออาชีพ มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรืออ้างประวัติผู้เขียนหรือไม่ ใครเป็นสปอนเซอร์เว็บไซต์ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อะไร แจ้งข้อมูลหรือประชดประชัน นัยยะที่สื่อสารเป็นแบบตรง ๆ หรือประชดประชัน ข้อมูลที่เผยแพร่เป็นข้อมูลขั้นต้นหรือขั้นรอง (A Primary Sources or Secondary Sources) มีความถูกต้องเที่ยงตรง และทันสมัยหรือไม่

3.2 การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์อาจมีการเผยแพร่การนิทาหรือข่าวลือได้ง่าย เพราะผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์บางคนใช้ Fake Account และใครก็สามารถขึ้นโปสท์ข้อความได้ ดังนั้น ผู้สื่อข่าวมักใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นเพียงเบาะแสเท่านั้น สอดคล้องกับ Lynette Sheridan Burn (2013: 82-83) กล่าวว่า การตรวจสอบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดอาจลดความผิดพลาดได้บ้าง โดยผู้สื่อข่าวสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์โดยการ 1. ใช้ Crowdsourcing ซึ่งผู้สื่อข่าวจะตั้งคำถามไปยังผู้ติดตาม (Followers) ซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายที่มีความรู้จะช่วยกันตรวจสอบข้อมูลและให้คำตอบ หลังจากนั้นผู้สื่อข่าวจะใช้ข้อมูลหรือความเห็นของผู้ติดตามที่สะท้อนกลับมาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเขียนข่าว 2. การตรวจสอบข้อมูลข้ามสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ (Cross-Referencing Social Media Sources)

อดิชา พรพดิน บรรณาธิการ Social Media ของเครือเนชั่น (สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2556) อธิบาย

แนวทางการตรวจสอบข้อมูลข้ามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ (Cross-Referencing Online Sources) ว่าการ Cross Checking ควรตรวจสอบทั้งตัวบุคคล ประเด็น และช่องทางในการนำเสนอ

- ตรวจสอบจากตัวบุคคล ผู้สื่อข่าวตรวจสอบผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลว่าเป็นใคร มีตัวตนจริงหรือไม่ โดยตรวจสอบจากการติดแท็กป้ายบอกข้อมูล (Tag) แต่ผู้เผยแพร่บางคนอาจไม่ติด Tag ก็ทำให้หาตัวบุคคลยาก ผู้สื่อข่าวก็อาจใช้ Key Word ในการหา รวมถึงตรวจสอบ Account และปุ่มหลังของผู้เผยแพร่

- ตรวจสอบประเด็นที่เผยแพร่ ผู้สื่อข่าวต้องตรวจสอบว่าในสื่อสังคมออนไลน์มีใครพูดถึงเกี่ยวกับประเด็นข่าวหรือไม่ มีรูปภาพหรือคลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้องหรือไม่ รูปภาพและคลิปวิดีโอไม่มีการตัดต่อ และมีที่มาจากใคร

- ตรวจสอบข้ามหลายช่องทาง (Cross Platform) หากตรวจสอบจาก Blog ไม่พบก็ต้องตรวจสอบเพิ่มจากสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, Line, Wikipedia, Webboard

สัญญาณ : ก้าวแรกของการประเมินแหล่งข่าวในสนามความขัดแย้ง

โดยทั่วไปเหตุการณ์ความขัดแย้งในการชุมนุมมักมีประเด็นในการรายงานข่าว ตามที่ปรากฏในสถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (2556: 69) ดังนี้

1. ความเคลื่อนไหวของการชุมนุม เช่น การเคลื่อนขบวน การออกไปเรียกร้องยังสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ การต่อรองระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับกลุ่มต่าง ๆ การวางกองกำลังความปลอดภัย

2. แฉข่าว/แฉการณ/คำปราศรัยที่สำคัญของแกนนำ การโต้ตอบ โต้เถียงกันระหว่างแหล่งข่าว

3. เหตุการณ์ความไม่สงบเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือความตึงเครียดในพื้นที่การชุมนุมที่อาจเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งประเด็นข่าวดังกล่าวถือว่าเป็นสัดส่วนเนื้อหาหลักที่ต้องติดตามในแต่ละวัน

การสื่อข่าวในการชุมนุมนั้น ผู้สื่อข่าวมักเดินตระเวนสำรวจพื้นที่และฝังตัวอยู่ที่ศูนย์ข่าว (Press Center) ที่บริเวณพื้นที่หลังเวทีปราศรัย ซึ่งจะมีสถานที่และอุปกรณ์การสื่อสารเตรียมเอาไว้สำหรับการนั่งเขียนข่าว ส่งข่าว นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่รับประทานอาหาร พุดคุย พบปะนัดหมายของผู้สื่อข่าว ช่างภาพ และแหล่งข่าว

ผู้สื่อข่าวที่รายงานสถานการณ์ความขัดแย้งมีความเห็นตรงกันว่า สิ่งแรกที่ผู้สื่อข่าวใช้ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว คือ สัญชาตญาณซึ่งเกิดจากประสบการณ์การทำงานของผู้สื่อข่าวนั้น เพื่อช่วยในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว และข้อมูลจากแหล่งข่าว โดยผู้สื่อข่าวแต่ละคนมีสัญชาตญาณในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวแตกต่างกัน

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ยังกล่าวยอมรับว่าการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวไม่สามารถกระทำได้ภายในเวลารวดเร็ว ดังนั้น สิ่งแรกที่ผู้สื่อข่าวใช้เป็นตัวช่วยในการตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข่าว คือ สัญชาตญาณของตัวเอง โดยสัญชาตญาณของผู้สื่อข่าวจะช่วยคัดกรองข้อมูลและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการรายงานข่าว สถานการณ์ความขัดแย้ง ตลอดจนการดูแลตนเองให้ปลอดภัยในสถานการณ์เสี่ยง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สดคล้องกับการศึกษาของ Emill Dansker (1980: 40-45) เรื่อง “How Reporters Evaluate the Credibility of Their Sources” ซึ่งระบุว่า อายุ การศึกษา และประสบการณ์ของผู้สื่อข่าวมีผลต่อการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว โดยงานวิจัยแบ่งผู้สื่อข่าวเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ผู้สื่อข่าวที่มีอายุ 25-52 ปี การศึกษาช่วงปริญญาตรีถึงปริญญาโท มีประสบการณ์ข่าว 4 ปี จะปฏิเสธการใช้สัญชาติญาณในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว โดยจะยืนยันตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเท่านั้น กลุ่มที่ 2 ผู้สื่อข่าวที่มีอายุ 23-50 ปี การศึกษาช่วงปริญญาตรีถึงปริญญาเอก มีประสบการณ์ข่าว 4 ปี จะเป็นกลางเกี่ยวกับการใช้สัญชาติญาณในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว โดยยืนยันตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ กลุ่มที่ 3 ผู้สื่อข่าวที่มีอายุ 25- 50 ปี การศึกษาช่วงอนุปริญญาถึงปริญญาโท มีประสบการณ์ข่าว 7 ปี รวมทั้งมีประสบการณ์ทำข่าวสืบสวน จะยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏ และใช้สัญชาติญาณของตนเองเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการตัดสินใจว่าแหล่งข่าวน่าเชื่อถือหรือไม่

นภจรล ใจเกษม ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 (สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2557) เล่าถึงประสบการณ์การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ที่กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. กดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออกว่า ช่วงเวลาดังกล่าวมีการปล่อยข่าวลือ ข่าวลวงมาก โดยเฉพาะข้อมูลจากโซเชียลมีเดียต่าง ๆ นั้น ในเบื้องต้นให้ตั้งสมมติฐานว่า ข้อมูลดังกล่าวไม่จริง หลังจากนั้นผู้สื่อข่าวก็ใช้สัญชาติญาณในการพิจารณาข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์ที่มีการโพสต์ภาพที่ผู้บริหาร

ช่อง 3 ปล่อยลูกโป่งสีขาว เบื้องต้นผู้สื่อข่าวใช้สัญชาติญาณพิจารณาว่า ผู้บริหารไม่น่าจะทำเช่นนั้น แม้จะรักชอบฝ่ายใดก็ตาม เพราะการกระทำดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อธุรกิจ ในช่วงที่มีความขัดแย้งและแยกขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจน เมื่อตรวจสอบเพิ่มเติมก็พบว่า ผู้บริหารปล่อยลูกโป่งสีขาวในงานอื่น แต่คนที่โพสต์ภาพมาเขียนบรรยายภาพบิดเบือนความจริง เช่นเดียวกับข่าวลือเรื่องการปฏิวัติ ที่มีภาพทหารซบรถถังจำนวนมากเข้ามาในกรุงเทพฯ แล้วบรรยายว่าทหารเตรียมการปฏิวัติ ทั้งที่ทหารซบรถถังมาเตรียมแสดงในงานวันเด็ก

สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง Thai PBS ซึ่งรายงานข่าวการชุมนุมปิดกรุงเทพฯ (สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2557) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวต้องระวังอคติทางการเมืองที่แฝงในการแสดงความเห็นหรือการให้ข้อเท็จจริง ผู้สื่อข่าวต้องระวังการตั้งคำถาม โดยตั้งคำถามด้วยคำพูดและท่าทีสุภาพ คัดกรองภาษาในการนำเสนอข่าว หลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อมูลที่ไม่มีข้อพิสูจน์อย่างชัดเจน เช่น กรณีที่คนโพสต์ในเฟซบุ๊กยอมรับว่า เขาเป็นคนยิงนายสุทิน ธราทิน แกนนำกลุ่ม กบท. เสียชีวิตนั้น ผู้สื่อข่าวไม่สนใจประเด็นดังกล่าว แต่รายงานข่าวเป็นเพียงสั้นเล็กน้อย หรือกรณีที่แกนนำผู้ชุมนุมกล่าวหาแบบลอย ๆ ไม่มีหลักฐานยืนยัน ผู้สื่อข่าวก็ไม่รายงานข่าว อย่างเช่น กรณีที่แกนนำผู้ชุมนุมระบุว่า เป็นฝีมือของตำรวจที่ลอบยิงกลุ่มผู้ชุมนุม โดยชุมนุมมาจากคาดฟ้าของกระทรวงแรงงานนั้น ผู้สื่อข่าวไม่รายงานประเด็นดังกล่าว เพียงแต่ตั้งเป็นข้อสังเกตที่สำคัญ คือ ผู้สื่อข่าวต้องระวังไม่ตกเป็นเหยื่ออาชกรรมของแกนนำผู้ชุมนุม ที่ใช้ภาษาในลักษณะปลุกปั่นหรือกล่าวหาฝ่ายตรงกันข้าม ผู้สื่อข่าวต้องเปลี่ยนภาษาดังกล่าวให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงก่อนรายงาน

ข่าว เช่น ผู้สื่อข่าวจะไม่ใช้คำว่า มวลมหาประชาชน แต่จะใช้คำว่า กลุ่มมวลชน หรือ กลุ่มผู้ชุมนุม แทน หรือแกนนำผู้ชุมนุมกล่าวว่า กำจัดระบอบทักษิณ ผู้สื่อข่าวจะเลียงมาใช้คำว่า กบปส. ประกาศจุดยืนที่ เขาเรียกว่า “ระบอบทักษิณ” แทน

บทสรุป

มุมมองหนึ่งของศาสตร์ทางด้านวารสารศาสตร์ คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หรือความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวก่อนที่จะนำเสนอ แหล่งข่าวมีผลต่อคุณภาพข่าว เพราะผู้สื่อข่าวไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ข่าวทุกเหตุการณ์ การทำงานข่าวจึงขึ้นกับแหล่งข่าว ผู้สื่อข่าวต้องเชี่ยวชาญในการตีความเหตุการณ์ ประเด็น และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เมื่อข้อมูลจากแหล่งข่าวผิด การรายงานข่าวของผู้สื่อข่าวก็ผิดด้วย ดังนั้น การประเมินที่มาและความซื่อสัตย์ของแหล่งข่าวจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความถูกต้องกันมาก ในช่วงภาวะวิกฤติทางการเมือง สังคม หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญของความรับผิดชอบที่ผู้สื่อข่าวต้องมีต่อสังคม ผู้สื่อข่าวควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่แหล่งข่าวให้จากแหล่งข่าวอื่น ๆ ด้วย เพราะการใช้แหล่งข่าวที่ขาดความน่าเชื่อถือก็มีผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวด้วย

บรรณานุกรม

Academic Institute of Public Media. 2013. **News Reporting Guideline for Conflict Resolution: a Case of the Violence in Thailand's three Southern Border Provinces.** Bangkok: Pab Pim. (in Thai).

สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ. 2556. **คู่มือการรายงานข่าวเพื่อสลายความขัดแย้ง: กรณีปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

Burn, Lynette Sheridan. 2013. **Understanding Journalism.** 2nd ed. Los Angeles: CA: Sage. Verification of the Reliability of Sources [On line]. Available: <http://jn8107.wikispaces.com/Verifying+Sources>

Chaikasem, Napacharote. 2014, February 10. Channel 3 TV. Reporter. Interview. (in Thai).

นภกรส ใจเกษม. 10 กุมภาพันธ์ 2557. ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3. สัมภาษณ์.

Changyai, Boonlert, Wannaperd, Sumed and Boontanom, Supad. 1983. **Investigative news Reporting Guideline: Experience and Interview Techniques.** Bangkok: the Institute of the Development of Thai Newspaper. Asia Foundation and the Henry R. Luce. Foundation. (in Thai).

บุญเลิศ ช้างใหญ่, สุเมธ วรรณพฤษ และ สุพัทธ์ บุญถนอม. 2536. **คู่มือการรายงานข่าวเชิงสืบสวนประสบการณ์นักข่าว ชุดเทคนิคการสัมภาษณ์ และการทำข่าวเชิงสืบสวน.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มูลนิธิอาเซียนและมูลนิธิเฮนรี ฮาร์ลิตซ์.

Chitpong, Naris. 2014, March 18. Manager Radio Reporter. Interview. (in Thai).

นริศ จิตพงษ์. 18 มีนาคม 2557. ผู้สื่อข่าววิทยุผู้จัดการ. สัมภาษณ์.

Christians, C.G, Rotzoll, K.B., and Fackler, M.

1983. **Media Ethics**. New York: Longman.
- Dansker, Emill. 1980. "How Reporters Evaluate the Credibility of Their Sources." **Newspaper Research Journal** 1, 2: 40-45.
- Eamngarmsup, Roongnapa. "Human Source Utilization of Daily Newspaper Reporters." Master's Thesis. Department of Journalism. Chulalongkorn University. (in Thai).
- รุ่งนภา เอี่ยมงามทรัพย์. 2545. "การใช้แหล่งข่าวบุคคลของนักข่าวหนังสือพิมพ์รายวัน." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Franklin, Bob and Carlson, Matt. 2011. **Journalist, Sources, and Credibility**. New York: Routledge.
- Harrower, Tim. 2013. **Inside Reporting: a Practical Guide to the Craft of Journalism**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Joann, Byrd. 2011. **A Guide for Evaluating Sources** [On line]. Available: <http://www.poynter.org/latest-news/everyday-ethics/talk-about-ethics>
- Kulrachote, Chantralaporn. 2014, March 20. Matichon Reporter. Interview. (in Thai).
- จันทร์พร กุลโชติ. 20 มีนาคม 2557. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์.
- Nakwanit, Rattanawadee. "News Sources." in **e-Learning CA 204 Introduction to News Reporting**. Bangkok: School of Communication Arts. The University of the Thai Chamber of Commerce. (in Thai).
- รัตนวดี นาควานิช. 2556. "แหล่งข่าว." ใน **บทเรียน e-learning วิชา CA 204 การสื่อข่าวและเขียนข่าวเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- Parichat, Sommai. **Investigative News Reporting: Thai Newspaper**. 3rd ed. Bangkok: Saitan Publisher. (in Thai).
- สมหมาย ปาริจัตต์. 2543. **ข่าวเจาะ เจาะข่าวหนังสือพิมพ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- Pongpapad, Judesawat. 2014, March 20. Military Radio Reporter. Interview. (in Thai).
- ยศวัฒน์ พงษ์ประกาส. 20 มีนาคม 2557. ผู้สื่อข่าวศูนย์ข่าวกองทัพบก. สัมภาษณ์.
- Pongpipatwattana, Sataporn. 2014, February 10. Thai PBS. Reporter. Interview. (in Thai).
- สถาพร พงษ์พิพัฒน์วัฒนา. 10 กุมภาพันธ์ 2557. ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง Thai PBS. สัมภาษณ์.
- Pornwasin , Asina. 2014, July 22. Social Media Editor Nation Multimedia Group. Interview. (in Thai).
- อดิชา พรวคิน. 22 กรกฎาคม 2556. บรรณาธิการ social media เครือเนชั่น. สัมภาษณ์.
- Shoemaker, P.J and Reese, S.D.1996. **Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content**. 2nd ed. New York: Longman.
- Wanrigo, Prachan. 2004. "Chapter 4: News Sources Evaluation." in **Introduction to**

Journalism, Chapter 1-6. pp. 25-30.
Nonthaburi: Sukhothaithammathirat.
(in Thai).

ประชัน วัลลิโก. 2547. “หน่วยที่ 4: การประเมินแหล่ง
ข่าว.” ใน **ประมวลสาระชุดวิชา การหาข่าว
เบื้องต้น, หน่วยที่ 1-6.** หน้า 25-30. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

Assistant Professor Rattanawadee Nakwanit received her Master’s degree in Communication Arts from Chulalongkorn University, and her Bachelor’s Degree in Arts from Silpakorn University. She is currently working at the Convergence Journalism Division School of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce. Her main interest is in the fields of investigative News Reporting, Media Management and News Writing and Reporting.